

BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR YÜKSEKOKULU ÖĞRENCİLERİNİN NARSİSTİK EĞİLİMLERİ NARCISSISTIC TENDENCIES OF PHYSICAL EDUCATION AND SPORTS STUDENTS

Engin GEZER*

Öz

Bu çalışmanın amacı, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin narsisizm düzeylerinin belirlenmesi ve sosyo-demografik değişkenleri ile arasındaki ilişkinin tespit edilmesidir. Çalışmaya, Kafkas Üniversitesinin beden eğitimi ve spor yüksekokulunun farklı bölümlerinde okuyan 118'i (%42,6) kadın, 159'u (%57,4) erkek olmak üzere toplam 277 öğrenci katılmıştır. Çalışma grubunun %56,3'ünü (n=156) 21-23 yaş arası gençler oluştururken, %30,7'sini (n=85) 18-20 yaş arası gençler oluşturmaktadır. Çalışmada, öğrencilerin narsisizm düzeylerini belirlemek için Ames DR. et al. (2006) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması Atay (2009) tarafından yapılan 16 madde ve "teşhircilik", "üstünlük", "otorite", "hak iddia etme", "kendine yeterlilik" ve "sömürücülük" isimli altı alt boyuttan oluşan "Narsistik Kişilik Envanteri" uygulanmıştır. Verilerin istatistiksel çözümlemesinde, Portable IBM SPSS Statistics v20 programı kullanılmıştır. Verilerin normallik sınaması yapmak için tek örneklem "Kolmogorov-Smirnov" testi kullanılmış ve verilerin normal bir dağılıma sahip olmadığı tespit edilmiştir. Verilerin homojen olup olmadığını değerlendirmek için ise; "Anova-Homogeneity of variance" testi uygulanmış ve verilerin homojen olmadığı tespit edilmiştir. Bu ilk incelemeden sonra verilerin istatistiksel analizinde non-parametrik test yönteminin kullanılmasına karar verilmiştir. Öğrencilerin narsisizm düzeylerinin demografik değişkenler ile karşılaştırılmasında ikili grup karşılaştırmalarında "Mann Whitney U" testi üç ve/veya daha fazla grup karşılaştırmalarında "Kruskal Wallis-H" testi ve anlamlılığın ne yönde olduğunu belirlemek için "Mann Whitney U" testi kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak kabul edilmiştir.

Öğrencilerin "Narsistik Kişilik Envanteri" toplam puan ortalamalarının 6,85±2,62 olduğu görülmüştür. Öğrencilerin narsisizm düzeyleri ile sosyo-demografik değişkenleri arasında ki ilişki incelendiğinde; cinsiyet açısından "sömürücülük" alt boyutunda kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla anlamlı düzeyde yüksek narsistik eğilim gösterdiği test edilmiştir. Öğrencilerin yaş grupları ile narsisizm düzeyleri arasında "teşhircilik" alt boyutu bakımından 18-20 yaş grubunda olan öğrencilerin narsistik eğilimleri diğer yaş gruplarına oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. "kardeş Sayısı" değişkeni açısından durum değerlendirildiğinde kardeşi olmayan öğrencilerin "toplam narsistik" puanı ve "üstünlük" alt boyutu puanlarının kardeşi olan öğrencilere oranla anlamlı düzeyde yüksek olarak bulunmuştur. Sonuç olarak; araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin narsistik eğilimlerinin literatür incelendiğinde kabul edilebilir bir aralıkta olduğu görülmekte ve yaş, cinsiyet ve kardeş sayısının narsistik eğilimin yordayanları olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Narsistik Eğilim, Beden Eğitimi ve Spor, Üniversite Öğrencisi, Narsistik Kişilik Envanteri.

Abstract

The purpose of this study is to investigate the narcissism levels of physical education and sport college students and to determine the relationship between socio-demographic variables and their levels. A total of 277 students, 118 (%42,6) female and 159 (%57,4) male, participated the study, which are the different parts of Kafkas University school of physical education and sports. 56,3% of the study group (n=156) was composed of individuals aged 21-23 years while 30,7 % of the study group (n=85) was composed of individuals aged 18-20 years. In the study; Narcissistic Personality Inventory NPI [which was designed by Ames DR et al. (2006), adapted into Turkish by Atay (2009), had 16 items and was consisted of six subscales -exhibitionism, superiority, authority, entitlement, self-sufficiency, exploitativeness] were used. For the analyses of the data, Portable IBM SPSS Statistics v20 package program was used. One sample "Kolmogorov-Smirnov" test was employed in order to know whether or not the data followed a normal distribution and it was seen that the data did not follow a normal distribution. Later on, Anova-Homogeneity of variance test was used in order to know whether or not the data were homogenous and it was seen that the data were not homogenous. Following these initial analyses; it was decided to use non-parametric test methods for the statistical analyses of the data and "Mann Whitney U" test and "Kruskal Wallis-H" tests were employed to determine whether or not there was a significant difference between narcissism and socio-demographic variables.

At the end of the statistical analysis, it was seen that the average score of "Narcissistic Personality Inventory" of the students was 6.85 ± 2.62. When the relationship between narcissism levels of students and socio-demographic variables is examined, it has been tested that in the "exploitiveness" sub-dimension, female students show a significantly higher narcissistic tendency than male students in terms of gender. In terms of the "exhibitionism" sub-dimension between the age groups and the narcissism levels of the students, the narcissistic tendencies of the 18-20 age group were found to be significantly higher than the other age groups. When the situation was evaluated in terms of "sibling number", the scores of "total narcissistic" and "superiority" subscale scores of non-siblings students were found to be significantly higher than those of their siblings. As a result; it is seen that the narcissistic tendencies of the students' constituting the research group are in an acceptable range when the literature is examined and it is seen that the number of age, sex and siblings are the predictors of the narcissistic tendency.

Keywords: Narcissistic Tendency, Physical Education and Sport, University Student, Narcissistic Personality Inventory.

*Doç. Dr., Kafkas Üniversitesi, Sankamış Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu.

1. GİRİŞ

Narsisizm kavramı; Yunan mitolojisinde, suda kendini görerek kendi yüzüne âşık olan ve ömrünü hiç unutamayacağı bu sevgiliyi seyrederek tüketen Narkissos'dan gelmektedir. Mitolojiye göre; Ameinius isminde Narkissos tarafından hor görülen bir âşık, yine Narkissos tarafından kendisine verilen bir kılıçla intihar eder. İntihar eden Ameinius'un intikam için yapmış olduğu duasına Peri kraliçesi Nemesis cevap verir. Güçlerini kullanarak Narkissos'un da âşık olmasını sağlar ancak şöyle bir şartı vardır: "Kimseyi sevemeyen kendisini sevsin". Narkissos bir gün su içmek için nehrin kıyısına gelir ve su içmek için suya eğildiğinde, sudaki kendi aksini görür ve ona âşık olur. Geri kalan hayatını ulaşamayacak bu aşığa özlem duyarak geçirir. Kendisini bu eziyetten kurtarabilmenin tek yolunun ölüm olduğuna inanan Narkissos sonunda bir hançeri göğsüne saplayarak hayatına son verir (Rataj, 2003; akt. Atay, 2010).

İnsanın kendisine olan sevgisi çocuklarda normal olarak kabul edilmekte iken bu sevgi yetişkin bireylerde hastalık işareti olarak kabul edilmektedir. Genelde, bir insanın tüm libidosu ya da cinsel enerjisi, başka bir insana yönelikse, sonuç çılgınca âşık olmaktır; kendine yönelikse sonuç narsisizmdir (Muckenhoupt, 2004).

Gençtan'ın Narsisizm ile ilgili özelliklerin çoğu Narkissos'un öyküsünde mevcut olduğunu belirtmiş ve bu özellikleri şu şekilde sıralamıştır: Kendini beğenmişlik, benmerkezcilik, başkalarına yaşattıklarına ve başkalarının yaşadıklarına karşı duyarsızlık, objelerle ilişkide süreklilik olmaması ve psikolojik dokudan yoksunluk. Narsisizm teriminin kökeninin dayandığı Yunancadaki "Narke" sözcüğü ise kuntluk ya da duyarsızlık anlamına gelmektedir (Gençtan, 2004).

Günlük ilişkilerdeki kullanımda narsisizm genelde olumlu çağrışımlar barındırmaz. Crompton (2010)'a göre narsisizm, bir kavram veya teşhis değildir. Ona göre narsisizm, kişiliklerimizi belirleyen yönleri tanıma ve tanımlamada bize yardımcı olan bir anlayıştır. Diğer bir deyişle ona göre narsisizm, insanlarda doğal bir karakteri tanımlar. Herhangi bir şeyi yapabilmek, kendimizi iyi hissetmek ve kabul ettirmek için hepimizin biraz narsisizme, bencilliğe, biraz da kendini aşırı önemsemeye ihtiyacı vardır. Sadece bazı insanlarda bu eğilimler durdurulamaz biçimde hâkim, hatta aşırı olabilir ki bu da sorun anlamına gelir. Narsisizmin çekiciliği, kendi narsist eğilimlerimizi ortaya çıkarır. Güçlü narsist özelliklere sahip insanlar, mutlu olmayan ve aile hayatını zor bulan insanlardır (Crompton, 2010). Pulver ve Van der Waals, 1911 ve 1960 yılları arasında yaptıkları çalışmalarda narsisizm kavramını ilk olarak, cinsel bir sapkınlığı ifade edecek şekilde ele almışlardır. Sonraki çalışmalarında erken çocukluk gelişimini tanımlamaya dâhil ederek kavramı belleğe yapılan libidal yatırım, kişilerarası ilişkinin bir çeşidi ve son olarak da özsaygının anlamdaşı olarak ele almışlardır (Akhtar & Thompson, 1982; akt. Atay, 2010).

Narsisizmin en önemli özelliği; self'in (dış dünyada var olan diğer nesnelere ayrı olarak yaşanan, algılanan ruhsal ve fiziksel, bütün bir bireyi kapsar -benlik) abartılı bir biçimde öne çıkarılması ve başkalarına duyulan ilginin azalmasıdır. Bilimsel olarak incelendiğinde narsisizm; patolojik (hastalık) olarak incelenmesinin yanında, normal narsisizmden de bahsedildiği görülmektedir. Ancak benliğe duyulan ilgi ve verilen önemin, psikiyatrik tedavi gerektirecek şekilde yoğunlaşması, bir kişilik bozukluğu olarak patolojik narsisizmi ortaya çıkarmaktadır. Patolojik narsistler, gerçekte kendilerini sevmeyen ve küçük görürler (Evren, 1997; akt. Timuroğlu, 2005).

Narsist karakterli biri kendisini şu şekilde anlatmakta:

"Dışarıya karşı kendimi son derece özgüven sahibi ve güçlü, her şeyi yapabilen, geniş görüşlü ve kendinden emin gösteriyorum. Ama içten hep yanlış davrandığım duygusuna sahibim, güvensizim ve başkalarının gözlerine bakmaktan korkuyorum. Biri benim içimi görecektir, ne kadar güvensiz olduğumu görecektir diye düşünüyorum. Maskem düşerse bütün derimin uçup gideceği ve geriye küçük, sıradan, önemsiz bir şeyin kalacağı duygusuna kapılıyorum. O zaman terk edilmekten, önemsiz ve sıkıcı (ilgi uyandırmayan) biri olmaktan çok korkuyorum." (Wardetzki, 2010).

Lasch (1979)'a göre ise her kültür, o kültürün gerekliliklerine uyan farklı bir karakter çeşidi üretmekte etkisi olan çocuk yetiştirme ve sosyalleşmenin farklı modellerini geliştiriyor (Crompton, 2010).

Twenge ve Campbell (2010)'e göre terbiye ve eğitimin yanında narsisizmi körükleyen diğer önemli bir tesir, özellikle ünlüleri ideal insan modeli olarak sunan medyadır. Medya programları, narsisizmin diğer kesitlerinin; materyalizm, aşırı rekabetçilik, kendini teşhir etme takıntısı, şan- şöhrat arayışı ve diğer insanları kendi amaçları doğrultusunda kullanma özelliklerinin zuhuruna neden olmaktadır (Twenge ve Campbell, 2010).

Narsisizm Ellis (1898) tarafından özellikle kadınlarda görülen ve cinsel duyguların, kendine hayranlığa yöneltmesini içeren bir durum olarak tanımlanmış ve ilk defa psikolojide kullanılmıştır (aktaran Atay, 2009). Ellis'in makalesinin 1899' da Nacke tarafından yazılan Almanca özetinde narsisizme gönderme

yapması Freud'un dikkatini çekmiştir (Kızıltan, 2000). Freud 1910 yılında yayınladığı makalesinde dip not olarak narsisime yer vermiş ve dört yıl sonra narsisizmle ilgili makalesini yayınlamıştır. Bu yazısında Freud narsisizmi cinsel gelişimin bir dönemi olarak ele almıştır. 1931 yılında Freud narsisizmden kişilik tipi olarak bahsetmiştir (Timuroğlu ve İşcan, 2008). Jones patolojik narsisizm kavramını kullanmış ve patolojik narsisizmi kendi güç ve bilgisine aşırı değer verme, güçlü fanteziler, yeni bilgilere açık olmama, sevilme, övülme, ödüle aşırı tutku ve başkalarının zamanına değer vermeme gibi özelliklerle tanımlamıştır (aktaran Atay, 2009).

Amerikan Psikiyatri Birliği tarafından 1980 de yayınlanan Zihinsel Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabının 3. baskısında, Patolojik Narsisizm bir kişilik bozukluğu olarak ilk kez yer almıştır (Ozan, Kırkpınar, Aydın, Fidan ve Oral, 2008). Söz konusu tanım 1994'deki DSM-IV' de son halini almıştır. DSM-IV, Narsistik Kişilik Bozukluğunu erken erişkinlik döneminde başlayan ve değişik şartlar altında ortaya çıkan, üstünlük duygusu (düşlemlerde ya da davranışlarda), beğenilme gereksinimi ve empati yapamamanın olduğu sürekli bir örüntü olarak tanımlamaktadır. Narsisizm tanısı için belirlenen dokuz özellikten en az beşine kişinin sahip olması beklenmektedir (aktaran Atay, 2009; Köroğlu ve Bayraktar, 2007).

Narsistik kişilerin özellikleri DSM-IV-TR şu şekilde ifade edilmiştir;

1. Kendisinin çok önemli olduğu duygusunu taşır. Örneğin: Başarılarını ve yeteneklerini abartır, yeterli bir başarı göstermeksizin üstün biri olarak bilinmeyi bekler.
2. Sınırsız başarı, güç, zekâ, güzellik ya da kusursuz sevgi düşlemleri üzerine kafa yorar.
3. Özel ve eşi bulunmaz biri olduğuna ve ancak başka özel ya da toplumsal durumu üstün kişilerin (ya da kurumların) kendisini anlayabileceğine ya da ancak onlarla arkadaşlık etmesi gerektiğine inanır.
4. Çok beğenilmek ister.
5. Hak kazandığı duygusu vardır: Kendisinin özellikle kayırcılık olduğu bir tedavi biçiminin uygulanacağı beklentileri ya da beklentilerine göre uyum gösterme.
6. Kişilerarası ilişkileri kendi çıkarı için kullanır. Kendi amaçlarına ulaşmak için başkalarının zayıf yanlarını kullanır.
7. Empati yapamaz: Başkalarının duygularını ve gereksinimlerini tanıyıp tanımlama konusunda isteksizdir.
8. Çoğu zaman başkalarını kıskanır ya da başkalarının kendisini kıskandığına inanır.
9. Küstah, kendini beğenmiş davranış ya da tutumlar sergiler (aktaran Köroğlu ve Bayraktar, 2007, s. 92).

Normal narsisizm ile patolojik narsisizm arasında ayırım yapmak kolay değildir. Çağımızda günlük hayatın dokusunu oluşturan özellikler patolojik narsisizmi beslemektedir. Narsisizm modern hayatın güçlükleri ile baş etmede kullanılan bir yöntem haline gelmiştir. Buda herkesin içinde farklı derecelerde var olan narsisizmi açığa çıkartmaktadır. (Gençtan, 1993; Sayar, 2003).

Narsisizm bireylerin karakterlerinin bir parçasıdır. İnsanların kendini sevmesi ve değerli bulması normal, hatta gerekli bir duygudur Her bireyin kabul görmek, bir şeyleri iyi yaptığını hissetmek için biraz narsisizme ihtiyacı vardır. Bazı bireylerde bu durum aşırı olabilir. İşte o noktada narsisizm bir sorun haline gelmektedir (Gençtan, 1993; Kiraz, 2011).

Bütün bu literatür bilgileri ışığında bu çalışmanın amacı; Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin narsistik eğilimlerinin belirlenmesi ve sosyo-demografik değişkenler ile arasındaki ilişkinin tespit edilmesidir.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

2.1. Evren Örnekleme

Araştırmanın evrenini, Kafkas Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunun farklı bölümlerinde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklemini ise; Tabakalı örnekleme yöntemi ile seçilen Kafkas Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda okuyan 118'i (%42,6) kadın, 159'u (%57,4) olmak üzere toplam 277 öğrenci oluşturmaktadır.

2.2. Veri Toplama aracı

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Katılımcılara araştırmacı tarafından geliştirilen ve katılımcının yaşı, cinsiyeti, bölümü, kardeş sayısı, nerede yaşadığı, herhangi bir işte çalışıp çalışmadığı, düzenli olarak spor yapıp yapmadığı sorularını içeren kişisel bilgi formu verilmiştir.

2.2.2. Narsistik Kişilik Envanteri

Çalışmada, öğrencilerin narsisizm düzeylerini belirlemek için Ames DR. et al. (2006) tarafından geliştirilen ve Türkçeye uyarlaması Atay (2009) tarafından yapılan 16 madde ve “teşhircilik”, “üstünlük”, “otorite”, “hak iddia etme”, “kendine yeterlilik” ve “sömürücülük” isimli altı alt boyuttan oluşan “Narsistik Kişilik Envanteri” uygulanmıştır.

Raskin ve Hall tarafından 1979 yılında geliştirilen Narsistik Kişilik Envanteri 220 ifadeden oluşmuş, sonrasında içsel tutarlılık analizleri yapılarak 54 maddeden oluşan bir ölçek haline getirilmiştir. Raskin ve Terry madde ve faktör analizleri sonucunda bazı ifadeleri ölçekten çıkarmışlar ve narsistik kişilik envanteri 40 maddelik bir ölçek haline gelmiştir. Ölçek; üstünlük, sömürücülük, otorite, kendine yeterlilik, kendini beğenme, hak iddia etme ve teşhircilik olmak üzere 7 boyuta ait ifadeleri içermektedir (Atay, 2009).

Daha sonra 2006 yılında Colombiya Üniversitesi'nden Ames ve arkadaşları Narsistik Kişilik Envanterine (Narcissistic Personality Inventory) 16 soruluk son şeklini vermişlerdir. Envanterin (NPI) Türkçe formu ise 2009 yılında Salim Atay tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede envanterin dilsel ve kültürel eşdeğerliliği sağlanmış, gerekli güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları yapılmıştır. Atay'ın pilot uygulamanın ardından gerçekleştirdiği ilk çalışmada ölçeğin Cronbach's Alpha değeri 0,57 olarak belirlenmiştir. Güvenilirlik katsayısının beklenen değerlerin altında bulunması nedeniyle, her faktörün ölçekle korelasyonuna bakılarak olumsuz algılandığı ve ölçeğe katkı sağlamadığı belirlenen dört ifade revizyona gidilmiştir. Bu değişikliğin ardından yapılan ölçümlerde Cronbach's Alpha değeri 0,652'ye yükselmiştir. NPI'nın İngilizce formunda olduğu gibi, Türkçeleştirilen 16 soruluk ölçekte de sorular, “teşhircilik”, “üstünlük”, “otorite”, “hak iddia etme”, “kendine yeterlilik” ve “sömürücülük” olmak üzere 6 faktöre dağılmaktadır (Atay,2009).

Narsisizm envanterinden alınabilecek puanlar otorite boyutu 0-2, teşhircilik boyutu 0-3, sömürücülük boyutu 0-3, hak iddia etme boyutu 0-2, kendine yeterlilik boyutu 0-3, üstünlük boyutu 0-3, toplam narsisizm 0-16, arasında puanlar alınmaktadır. Puan yükseldikçe narsisizm düzeyi de yükselmektedir (Atay,2010).

2.3. Verilerin Çözümlemesi

Elde edilen verilerin çözümlemesinde Portable IBM SPSS Statistics v20 paket programı kullanılmıştır. Verilerin normal bir dağılıma sahip olup olmadığını öğrenmek için tek örneklem “Kolmogorov-Smirnov” testi kullanılmış ve verilerin normal bir dağılıma sahip olmadığı tespit edilmiştir. Daha sonra verilerin homojen olup olmadığını değerlendirmek için “Anova-Homogeneity of variance” testi uygulanmış ve verilerin homojen olmadığı tespit edilmiştir.

Bu ilk incelemeden sonra verilerin istatistiksel analizinde non-parametrik test yönteminin kullanılmasına karar verilmiş ve öğrencilerin narsisizm düzeyleri ile sosyo-demografik değişkenleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için ikili grup karşılaştırmalarında “Mann Whitney U” testi üç ve/veya daha fazla grup karşılaştırmalarında “Kruskal Wallis-H” testi uygulanmıştır.

3. Bulgular

Tablo 1. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Değişken	Grup	Frequency	Percent
Cinsiyet	Kız	118	42,6
	Erkek	159	57,4
	Total	277	100,0
Yaş	18-20	85	30,7
	21-23	156	56,3
	24-26	36	13,0
	Total	277	100,0
Bölüm	Öğretmenlik	104	37,5
	Yöneticilik	105	37,9
	Antrenörlük	68	24,5
	Total	277	100,0
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk	6	2,2
	1 Kardeş	37	13,4
	2 Kardeş	57	20,6
	3 Kardeş	78	28,2
	4 ve Daha Fazla Kardeş	99	35,7
	Total	277	100,0
İş	Hayır	218	78,7
	Kısmi Zamanlı	8	2,9
	Kamuda	3	1,1

	Özel Sektörde	38	13,7
	Diğer	10	3,6
	Total	277	100,0
Yaşanılan Yer	Aile İle Birlikte	59	21,3
	Öğrenci Evi	145	52,3
	Akraba Yanında	2	0,7
	Yurtta	60	21,7
	Diğer	11	4,0
	Total	277	100,0
Düzenli Spor	Evet	179	64,6
	Hayır	98	35,4
	Total	277	100,0

Tablo 1'de araştırmaya katılan deneklerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı verilmektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin 118'ini (%42,6) kadın, 159'unu (%57,4) erkek öğrenciler oluştururken, öğrencilerin %56,3'ünü (n=156) 21-23 yaş arası gençler, %30,7'sini (n=85) 18-20 yaş arası gençler oluşturmaktadır.

Tablo 2. Narsistik Kişilik Envanteri Toplam Puan ve Alt Boyutlarına Ait Betimsel İstatistikler

	N	Ortalama	St. Sapma	Minimum	Maximum
Otorite	277	1,0469	,75275	,00	2,00
Teşhircilik	277	1,0614	,87219	,00	3,00
Sömürücülük	277	1,4404	,88520	,00	3,00
Hak İddia Etme	277	,7040	,75596	,00	2,00
Kendine Yeterlilik	277	1,6065	1,01101	,00	3,00
Üstünlük	277	,9856	,84687	,00	3,00
Narsisizm Toplam	277	6,8448	2,62397	,00	14,00

Tablo 2'de beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin Narsistik Kişilik Envanteri toplam puan ve alt boyutlarından almış oldukları puanların dağılımı verilmektedir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin toplam narsisizm puan ortalamaları $6,8448 \pm 2,62397$ olarak tespit edilmiştir.

Narsisizm ölçeği alt boyutları açısından ise örnekleme oluşturan öğrencilerin almış oldukları puan ortalamaları şu şekilde sıralanmaktadır.

Otorite; $1,0469 \pm 0,75275$, Teşhircilik; $1,0614 \pm 0,87219$, Sömürücülük; $1,4404 \pm 0,88520$, Hak İddia Etme; $0,7040 \pm 0,75596$, Kendine Yeterlilik; $1,6065 \pm 1,01101$, Üstünlük $0,9856 \pm 0,84687$.

Tablo 3. Narsistik Kişilik Envanteri Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Mann Whitney-U Testi Sonuçları

	DEĞİŞKEN	N	Sıra Ort.	Sıra Toplamı	U	Z	P
OTORİTE	Kız	118	141,97	16752,50	9030,500	-,569	,569
	Erkek	159	136,80	21750,50			
	Toplam	277					
TEŞHİRCİLİK	Kız	118	140,23	16547,50	9235,500	-,234	,815
	Erkek	159	138,08	21955,50			
	Total	277					
SÖMÜRÜCÜLÜK	Kız	118	152,69	18017,00	7766,000	-2,590	,010*
	Erkek	159	128,84	20486,00			
	Toplam	277					
HAK İDDİA ETME	Kız	118	132,20	15599,50	8578,500	-1,324	,186
	Erkek	159	144,05	22903,50			
	Toplam	277					
KENDİNE YETERLİLİK	Kız	118	137,56	16232,50	9211,500	-,267	,789
	Erkek	159	140,07	22270,50			
	Toplam	277					
ÜSTÜNLÜK	Kız	118	142,27	16787,50	8995,500	-,623	,533
	Erkek	159	136,58	21715,50			
	Toplam	277					
NARSİSİZM TOPLAM	Kız	118	143,43	16924,50	8858,500	-,799	,424
	Erkek	159	135,71	21578,50			
	Toplam	277					

P<0.05

Tablo 3'te, örnekleme oluşturan öğrencilerin Narsistik Kişilik Envanteri toplam puanları ve alt ölçek puanlarının cinsiyet, değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney-U testi sonucu yer almaktadır.

Yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda; grupların sıra ortalamaları arasındaki fark “sömürücülük” alt boyutu açısından istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($u=7766,000$ $p<.05$). Narsistik Kişilik Envanteri toplam puan ve diğer alt boyutları açısından ise; cinsiyet değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilememiştir.

Tablo 4. Narsistik Kişilik Envanteri Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	DEĞİŞKEN	N	Sıra Ort.	Ki Kare	sd	P	Anlamlılık
OTORİTE	18-20 yaş	85	146,91	2,418	2	,299	
	21-23 yaş	156	138,15				
	24 yaş ve üstü	36	124,00				
	Toplam	277					
TEŞHİRCİLİK	18-20 yaş ¹	85	156,74	6,781	2	,034*	1 - 2 1 - 3
	21-23 yaş ²	156	130,65				
	24 yaş ve üstü ³	36	133,28				
	Toplam	277					
SÖMÜRÜCÜLÜK	18-20 yaş	85	140,91	,794	2	,672	
	21-23 yaş	156	135,93				
	24 yaş ve üstü	36	147,79				
	Toplam	277					
HAK İDDİA ETME	18-20 yaş	85	136,34	,204	2	,903	
	21-23 yaş	156	139,64				
	24 yaş ve üstü	36	142,51				
	Toplam	277					
KENDİNE YETERLİLİK	18-20 yaş	85	136,99	,149	2	,928	
	21-23 yaş	156	139,20				
	24 yaş ve üstü	36	142,86				
	Toplam	277					
ÜSTÜNLÜK	18-20 yaş	85	139,89	,049	2	,976	
	21-23 yaş	156	138,14				
	24 yaş ve üstü	36	140,63				
	Toplam	277					
NARSİSİZM TOPLAM	18-20 yaş	85	147,12	1,744	2	,418	
	21-23 yaş	156	133,53				
	24 yaş ve üstü	36	143,53				
	Toplam	277					

$P<0,05$

Narsistik kişilik envanteri puanlarının yaş değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları Tablo 4 te yer almaktadır. Yapılan test sonucunda Narsisizm alt boyutlarından Teşhircilik ile yaş değişkeni arasında (χ^2 :6,781; sd:2; $p<0,05$) anlamlı bir farklılık belirlenmiştir.

Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan test sonucunda ise farkın 18-20 yaş arası ile 24 yaş ve üstü grupta ve 18-20 yaş arası ile 21 - 23 yaş arası grupta olduğu ve her iki durumda da 18 - 20 yaş grup lehine olduğu tespit edilmiştir.

Yaş değişkeni ile narsisizm toplam puan ve diğer alt boyutlar açısından ise; puan ortalamaları bakımından herhangi bir istatistiksel farklılık tespit edilememiştir.

Tablo 5’te ise Narsistik Kişilik Envanteri puan ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan Kruskal Wallis-H Testi sonuçları yer almaktadır.

Yapılan test sonucunda Narsisizm alt boyutlarından Üstünlük ile sahip olunan kardeş sayısı değişkeni arasında (χ^2 :13,322; sd:4; $p<0,05$) ve Narsisizm toplam puanı ile sahip olunan kardeş sayısı değişkeni arasında (χ^2 :13,290; sd:4; $p<0,05$) anlamlı farklılıklar belirlenmiştir.

Tablo 5. Narsistik Kişilik Envanteri Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

	DEĞİŞKEN	N	Sıra Ort.	Ki Kare	sd	P	Anlamlılık
OTORİTE	Tek Çocuk	6	116,50	7,312	4	,120	
	1 Kardeş	37	144,99				
	2 Kardeş	57	153,54				
	3 Kardeş	78	145,74				
	4 ve Daha Fazla	99	124,44				
	Toplam	277					
TEŞHİRCİLİK	Tek Çocuk	6	152,25	6,699	4	,153	
	1 Kardeş	37	148,20				

	2 Kardeş	57	137,96				
	3 Kardeş	78	152,42				
	4 ve Daha Fazla						
	Kardeş	99	124,78				
	Toplam	277					
SÖMÜRÜCÜLÜK	Tek Çocuk	6	109,42				
	1 Kardeş	37	143,55				
	2 Kardeş	57	134,44				
	3 Kardeş	78	143,06	1,483	4	,830	
	4 ve Daha Fazla						
	Kardeş	99	138,52				
	Toplam	277					
HAK İDDİA ETME	Tek Çocuk	6	197,33				
	1 Kardeş	37	139,86				
	2 Kardeş	57	145,48				
	3 Kardeş	78	143,82	6,910	4	,141	
	4 ve Daha Fazla						
	Kardeş	99	127,61				
	Toplam	277					
KENDİNE YETERLİLİK	Tek Çocuk	6	131,00				
	1 Kardeş	37	134,81				
	2 Kardeş	57	140,30				
	3 Kardeş	78	145,19	,904	4	,924	
	4 ve Daha Fazla						
	Kardeş	99	135,43				
	Toplam	277					
ÜSTÜNLÜK	Tek Çocuk ¹	6	194,92				
	1 Kardeş ²	37	139,49				1 - 2
	2 Kardeş ³	57	132,86				1 - 3
	3 Kardeş ⁴	78	136,36	13,322	4	,010*	1 - 4
	4 ve Daha Fazla						1 - 5
	Kardeş ⁵	99	129,93				
	Toplam	277					
NARSİZİM TOPLAM	Tek Çocuk	6	169,58				
	1 Kardeş	37	137,42				1 - 2
	2 Kardeş	57	133,82				1 - 3
	3 Kardeş	78	139,22	13,290	4	,010*	1 - 4
	4 ve Daha Fazla						1 - 5
	Kardeş	99	126,87				
	Toplam	277					

P<0.05

4. Tartışma ve Sonuç

Araştırmaya katılan deneklerin sosyo-demografik özelliklerine göre dağılımı Tablo 1'de verilmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 118'i (%42,6) kadın, 159'u (%57,4) erkektir.

Grubun %56,3'ünü (n=156) 21-23 yaş arası gençler oluştururken, %30,7'sini (n=85) 18-20 yaş arası gençler oluşturmaktadır. Öğrencilerin 105'i (%37,9) spor yöneticiliği bölümünde, 104'ü (%37,5) beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde, 68'i (%24,5) antrenörlük eğitimi bölümünde öğrenim görmektedir. Öğrencilerin 6'sı (%2,2) tek çocuk iken, 37'si (%13,4) bir kardeşe, 57'si (%20,6) iki kardeşe, 78'i (%28,2) üç kardeşe ve 99'u (%35,7) ise dört ve daha fazla kardeşe sahiptir.

Çalışmaya katılan öğrencilerin 218'i (%78,7) herhangi bir işte çalışmazken, 59'u (%21,3) ise bir işte (kısmi zamanlı, kamu, özel sektör, diğer) çalışmaktadır. Öğrencilerin yaşadıkları yerler açısından incelendiğinde ise; 216'i (%52,3) öğrenci evi, yurt ve diğer seçeneğinde toplanırken, 61'i (22,0) ise ailesinin veya akrabasının yanında yaşadığını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 179'u (%64,6) düzenli olarak spor yaparken (Yürüyüş, Koşu, Basketbol, Yüzme, Tenis, Voleybol, Futbol, Jimnastik, Diğer), 98'inin (%35,4) ise düzenli olarak spor yapmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 2'de beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin narsisizm ölçeği toplam ve alt boyut puanlarının dağılımı verilmektedir. Araştırma grubunu oluşturan öğrencilerin narsisizm toplam puan ve alt boyut puanları sırasıyla; Otorite; 1,05±0,75, Teshircilik; 1,06±0,87, Sömürücülük; 1,44±0,88, Hak İddia Etme; 0,70±0,76, Kendine Yeterlilik; 1,61±1,01, Üstünlük; 0,99±0,85 olarak tespit edilmiştir. Toplam narsisizm düzeyi ise; 6,84±2,62 olarak tespit edilmiştir. Özdemir (2017) üniversite öğrencilerinin narsisizm düzeyleri ile ilgili yapmış olduğu çalışmasında ki bulguları bu çalışma ile benzerlik göstermekle beraber Üstünlük boyutunda yüksek bir sonuç (2,35±0,70) elde etmeleri dikkat çekici bulunmuştur.

Öğrencilerin narsisizm düzeyleri ile cinsiyetleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi için yapılan Mann Whitney-U Testi sonuçları tablo 3'te verilmiştir. Öğrencilerin narsisizm düzeyleri ile cinsiyetleri arasında

toplam puanlar açısından herhangi bir anlamlı ilişki görülmemesine rağmen alt boyutlar açısından sömürücülük alt boyutunda anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin sömürücülük alt boyut puan ortalamaları erkek öğrencilere oranla anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir (U; 7766,000, Z; -2,590, p; ,010).

Yapılan literatür incelemesinde çeşitli çalışmalarda (Orhan 2014; Kocakula, 2012; Koşan, 2015) narsisizmin cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığının görülmesine rağmen sömürücülük alt boyutunda kız öğrencilerin erkek öğrencilerden yüksek düzeyde olduğu çalışmalar da (Özdemir 2017) bulunmaktadır. Cinsiyet narsisizm ilişkisi hakkında Wardetzki(2010), narsisizm düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmasından ziyade narsisizmin genel görünümünün ve dışavurumlarının cinsiyetler arası farklarının olabileceğini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin yaşları ile narsistik eğilimleri arasında ki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları Tablo 4'te yer almaktadır. Yapılan test sonucunda Narsisizm alt boyutlarından Teşhircilik ile yaş değişkeni arasında (χ^2 :6,781; sd:2; p<0,05) anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Anlamlı farkın hangi yaş grupları arasında olduğunu belirlemek için Mann Whitney-U testi yapılmış ve hangi ikili gruplar arasında fark olduğu tespit edilmiştir.

Test sonuçlarına göre 18-20 yaş arası gençlerin narsisizm alt boyutlarından Teşhircilik boyutunda ki narsistik eğilimleri diğer yaş gruplarında ki öğrencilere oranla istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir. Bazı araştırmalarda yaş değişkeni ile narsistik eğilim arasında herhangi bir anlamlı ilişkiye rastlanmasa da ilişkinin varlığı ve benzerliği açısından çalışmamızı destekler bulgular da tespit edilmiştir.

Akıncı İ (2015) üniversite öğrencileri ile yapmış olduğu çalışmada yaş grupları açısından bizim bulgularımıza benzer şekilde bulgular elde etmiştir. 20'li yaşların başında olan ergenlerin kendilerinden yaşça büyük olan ergenlere oranla daha yüksek düzeyde narsistik eğilim gösterdikleri sonucuna varmıştır. Foster ve arkadaşlarını yapmış oldukları çalışmada da yaşı büyük olan katılımcıların daha düşük düzeyde narsistik eğilim gösterdiklerini belirtmişlerdir. Yaş ile narsisizm arasında ki ilişki de ilerleyen yaş ile birlikte narsistik eğilim azaldığı görülmektedir. Cramer (2011)yapmış olduğu çalışmada narsistik eğilimin yaşlandıkça karakteristik özelliklerinde bir düşüş olduğunu belirtmiştir.

Genç yaş gruplarında ki bu yüksek narsistik eğilimden özellikle de teşhircilik alt boyutunda ki yüksek değerlerden yola çıkarak erken ergenlerde toplum içerisinde kabul görme ve sosyal çevrede uyum problemlerinin üstesinden gelmenin bir yolu olarak bu eğilimi gösterdikleri düşünülmektedir.

Tablo 5'te araştırmaya katılan öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayıları ile narsistik eğilimleri arasında ki ilişkinin belirlenmesine yönelik yapılan Kruskal Wallis-H testi sonuçları yer almaktadır. Yapılan istatistiki analiz sonucunda Narsisizm alt boyutlarından üstünlük ile kardeş değişkeni arasında (χ^2 :13,322; sd:4; p<0,05) ve narsisizm toplam puanı ile kardeş değişkeni arasında (χ^2 :13,290; sd:4; p<0,05) anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Anlamlı farkın hangi yaş grupları arasında olduğunu belirlemek için Mann Whitney-U testi yapılmış ve hangi ikili gruplar arasında fark olduğu tespit edilmiştir.

Kardeş sayısı değişkeni açısından, hem toplam puan hem de üstünlük boyutunda ailede tek çocuk olanların narsistik eğilimleri 1 (bir) veya daha fazla kardeşi olanlara oranla anlamlı düzeyde yüksek olarak tespit edilmiştir. Akıncı İ (2015) benzer sonuçlara ulaşmasına rağmen anlamlı fark tespit edememiştir ancak tek çocuk olanların narsistik eğilimlerinin yüksek çıkması çalışma bulgularımızı desteklemesi açısından değerli bulunmuştur.

Konu ile ilgili literatür araştırması yapıldığında evdeki çocuk sayısı ve çocukların doğum sırası ile narsistik eğilim arasında bağlantı olabileceğine dair çalışmalarda Çocukluk döneminde yaşanan korku ve kızgınlıkların narsisizmin oluşmasında asıl kaynağı oluşturduğu şeklinde bilgilere ulaşılmaktadır (Fromm, 1999:38). Ayrıca kişilik kuramcılarında Adler (akt. Burger, 2006) doğum sırasının kişilik üzerindeki etkisine sık sık vurgu yapmış ve ortanca çocuk olmanın ilk ve son çocuk olmaya göre dezavantajlı bir konum olduğunu belirtmiştir. Adler'e göre ortanca çocuklar, ailede öncelikli bir konumda olan ilk çocuklar ile üzerine fazla düşülen küçük kardeşleri arasında kendilerini aile dışına itilmiş gibi hissedebilirler. Bu konuda Joubert (1989), narsistik özellikler gösteren bireylerle ailedeki sırası ilk olan çocukların empati kurma eksikliği, hak iddia etme tutumları ve kendilerini özel görme eğilimleri açısından benzerlik gösterdiğini belirtmektedir.

2000 - 2010 yılları arasında özel bir psikoterapi merkezine başvuranların sosyo demografik özellikleri açısından incelenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada, başvuranların büyük bir çoğunluğunu 1 veya 2-4 arası kardeşe sahip olanlar oluştururken, ilk çocuk olanlar en fazla başvuran grubu oluşturmaktadır.

Ebeveynler ilk çocuklarında anne babalık rollerini ilk kez deneyimledikleri için tam ve sağlıklı ilişkileri kurmakta zorlanmaları nedeniyle çocuk yetiştirilmede sıkıntı yaşayabilirler. Daha sonraki çocuklarda ise çocuk yetiştirme konusunda tecrübenin ve ego kapasitesinin artmış olmasının bu durumda etkili olduğu düşünülebilir. Aile içerisinde ilk çocuk olmanın ruh sağlığı üzerinde yaratabileceği etkiler konusunda literatürde yeterli veri olmadığı, bu sebeple bu alanda çalışmaların yapılabileceği düşünülmektedir.

Sonuç olarak, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin narsisizm düzeyleri ile sosyo-demografik değişkenleri arasında ki ilişki temelinde yapılan bu çalışma da beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin narsistik eğilimleri literatürde ki diğer üniversite öğrencilerine oranla yüksek olarak bulgulanmıştır. Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin fiziksel anlamda kendilerine olan güvenleri bunu yaratan etkenlerden biri olarak düşünülmektedir. Ayrıca beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin sportif anlamda etkin bireyler oldukları varsayımından yola çıkarak sporun doğasında olan kendini ifade etme özgürlüğünün yaratmış olduğu durumdan kaynaklı bir yaşam tarzının karakterlerine etkisi olarak mevcut durumun ortaya çıkmasına neden olduğu düşünülebilir.

KAYNAKÇA

- AKHTAR, Salman., Thompson, J. Anderson (1982). Overview: Narcissistic personality disorder. *American Journal of Psychiatry*, 139(1), 12-20.
- AKINCI, İrem (2015). *Narsisizm Türleri ve Psikolojik İyilik Hali Arasındaki İlişki: Duyuların ve Duygu Düzenleme Güçlüklerinin Rolü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ankara: Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- ATAY, Selim (2009). "Narsist Kişilik Envanterinin Türkçeye Standardizasyonu", *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 11/1, 181-196.
- ATAY, Selim (2010). *Çalışan Narsist*, 1. Baskı. İstanbul: Namar Yayınları.
- CRAMER, Phebe (2011). "Narcissism through the ages: What happens when narcissists grow older?", *Journal of Research in Personality*, 45(5), 479-492. doi:10.1016/j.jrp.2011.06.003
- CROMPTON, Simon. (2010), *Bir narsist'i sevdim: Kadınlar neden kendilerine kötü davranan erkeklere âşık olurlar?*, (Çeviren: Başak Çiçek) Ankara: Elips Kitap.
- AMES Daniel. R., Rose Paul., Anderson Cameron. P. (2006). "The NPI-16 as a short measure of narcissism", *Journal of research in personality*, 40, pp. 440-445
- EVREN, Risperidon (1997). "Bir gözden geçirme", *Klinik Psikofarmakoloji Bülteni*, 7(1-4):18-22
- FOSTER, Joshua. D. Campbell, W. Keith., & Twenge, Jean. M. (2003). "Individual differences in narcissism: Inflated self-views across the lifespan and around the world", *Journal of Research in Personality*, 37(6), 469-486. doi:10.1016/S0092-6566(03)00026-6
- FROMM, Erich (1999). *Özgürlükten Kaçış*, (Çev. Şemsa Yeğin.) Ankara: Öteki Yayınları.
- GENÇTAN, Engin (1993). *Psikodinamik psikiyatri ve normal dışı davranışlar*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- GENÇTAN, Engin (2004). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normal dışı Davranışlar*, 17. Basım. İstanbul: Yaylacık Matbaacılık Ltd.
- JOUBERT, Charles E. (1989). "Birth order and narcissism", *Psychological reports*, 64(3), 721-722
- KIZILTAN, Hakan (2000). *Narcissistic Personality Inventory (NPI) Ölçeğinin Türkçe Formu Dil Eşdeğerliliği, Güvenilirlik ve Geçerlilik Çalışmaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İÜSBE, İstanbul
- KİRAZ, Cemil. (2011). *Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Empatik Eğilimleri İle Narsistik Kişilik Özellikleri*, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Programı Yüksek Lisans Tezi.
- KOCAKULA, Özge (2012). *Narsistik ve Obsesif Kompulsif Kişilik Bozukluklarının Karar Verme Süreçlerine Etkisi*, Adnan Menderes Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi.
- KOŞAN, Yavuz. (2015). *Üniversite öğrencilerinin facebook kullanımının narsisizm ve saldırganlık düzeyleri ile ilişkisinin incelenmesi*, Yüksek lisans tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Van.
- KÖROĞLU, Ertuğrul, Bayraktar, Sinan (2007). *Kişilik bozuklukları*, Ankara: HYB Yayıncılık.
- MUCKENHOUP, Margaret (2004). *Sigmund Freud bilinçdışının kâşifi* (Çeviren: Fusun Akatlı), Tübitak Popüler Bilim Kitapları, Ankara.
- ORHAN, Gülçin (2014). *Narsisizm etiyojisi ve dindarlıkla ilişkisi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- OZAN, Erol., KIRKPINAR, İsmet., AYDIN, Nazan., FİDAN, Tülin., ORAL, Meltem (2008). "Narsistik Kişilik bozukluğu: gelişim süreçleri ve yaşamı", *RCHP*, 2(1-2), 25-36.
- ÖZDEMİR, H. Esin. (2017). *Bir Grup Üniversite Öğrencisinde Bağlanma Stilleri İle Narsisizm Arasındaki İlişki: Reddedilme Duyarlılığının Aracı Rolü*, Hacettepe Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü; 2014 Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı.
- RATAJ, Daniel. Mark (2003). *Changes in Pathological Narcissism from Middle to Older Adulthood*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Evanston: Northwestern University, Clinical Psychology.
- SAYAR, Kemal. (2003). "Sosyokültürel açıdan kişilik bozuklukları", *Yeni Symposium*, 41(2), 71-77.
- TAZEGÜL, Ünsal, GÜVEN, Özbay (2015). "Vücut Geliştirme Sporcuları İle Farklı Spor Dallarındaki Elit Sporcuların Ve Spor Yapmayan Bireylerin Narsisizm Seviyelerinin Karşılaştırılması", *International Journal of Social Science*, doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2770> Number: 33 , p. 465-473, Spring I 2015
- TİMUROĞLU, Kürşat. ve İŞCAN, Faruk (2008). "İşyerinde narsisizm ve iş tatmini", *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(2) 239-264.
- TİMUROĞLU, Kürşat (2005), *İşyerinde narsisizm ve iş tatmini ilişkisi: Bir uygulama*, Atatürk Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- TWENGE, Jean. M., Campbell, W. Keith. (2010). *Asrın vebası: Narsisizm illeti*, (Çeviren: Özlem Korkmaz), İstanbul: Kaknüs Yayınları.